

Erik Lindgren

Posthistoria från Finspånge läns härad i Östergötland

Innehåll

	sid		sid
Förord	1	Ljusfallshammar	24
Hällestad	3	Doverstorp	26
Tjällmo	4	Vistinge	26
Vånga	10	Rommetorp	29
Finspång	13	Tisnarbro	29
Degerön	14	Ruggestorp	29
Godegård	14	Lotorp	31
Skönnarbo	15	Grytgöl	32
Sonstorp	15	Risinge	33
Hävla	16	Lämmetorp	33
Byle	20	Flasbjörke	34
Regna	21	Igelfors	34
Rejmyra(e)	22	Borggård	34
Prästköp	23	Butbro	35
Hagaryd	23		

Förord

I den gamla judiciella indelningen finner vi Finspånga läns härad som ett av de till ytvidden största i Östergötland. Postalhistoriskt kan man säga att det präglas av kontraster. Inom området fanns en av vårt lands tidiga postanstalter, men också ganska många av det "yngre slaget", d v s de som tillkommit under 1900-talet eller i varje fall efter "den stora rusningen" under 1800-talets sista decennier. Det var under 1870-talet som man på andra håll bl a kan notera tillkomsten av åtskilliga poststationer på grund av kronobrevbäringens upphörande och därefter så småningom en tillväxt ekonomiskt, sedan finanserna hade stärkts efter en påtaglig försvagning under 1870-talet. Tyvärr har jag måst avhända mig det grundmaterial som jag haft förmånen att disponera efter min pensionering. På grund av platsbrist vid postregionen i Växjö förvaras det sedan oktober 1995 vid postens centralarkiv i Stockholm. Jag har numera endast möjlighet att i viss mån bearbeta mina grundläggande anteckningar och påbörjade skrifter, som avser Skåne och Östergötland. Jag kan göra detta efter ett uppehåll på ca åtta månader under en period då jag använt det mesta av min tid till att planera och genomföra flyttning till en mindre bostad.

Sedan jag började ägna mig åt posthistorisk forskning på 1970-talet har posten genomgått mycket stora förändringar. Jag tänker därvid inte bara på ändringar i den regionala indelningen som t ex omorganisationer med den interna beteckningen PVO och den följande CRU utan också på vissa ändringar som föregick monolets formella upphörande 1992 och övergången till bolag 1994. Vid 1992 års ingång genomfördes sålunda en divisionalisering av Posten.

Därigenom ändrades förhållandena bland annat så att det på större orter finns olika chefer för de olika divisionerna. De mindre postkontoren har ingen formell chef utan en eller flera tjänstemän som lyder under chefen för brev- eller chefen för bank- och kassadivisionen på en större ort inom regionen. Med denna förändring har jag funnit det utsiktslöst att försöka få fram namn på dem som i realiteten varit platschefer på de olika postkontoren efter 1990-talets ingång. Även tidigare uppgifter har visat sig svåra att få fram, bland annat på grund av ändrad form för personalbokföring under 1970-talet.

För var och en av postorterna söker jag berätta något om utvecklingen, tillkomsten och avvecklingen och om något av skeendet under deras existensperiod. Så långt det är möjligt med arkivhandlingars hjälp söker jag i första hand berättelser på "gräsrotsnivå". Alla uppgifter är hämtade från handlingar i Postens centralarkiv eller ur Ernst Grapes bok POSTKONTOR OCH POSTMÅSTARE. Om vid något tillfälle annan källa utnyttjas, anger jag det i texten.

Naturligtvis är det inte fråga om att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. I den mån jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de arbetat, har jag lämnat sådana uppgifter konsekvent. För järnvägspoststationer nämner jag dem som formellt hade postansvaret även om själva sysslan överläts på annan i järnvägens tjänst.

Skrifterna i posthistorisk serie tillverkas med hjälp av en ordbehandlare, en kopiator och en ljuslåda för montering, allt av enklaste slag. På grund av att ämnet är så speciellt eller "smalt", som man brukar säga, blir efterfrågan mycket liten. Antalet distribuerade exemplar av varje skrift brukar variera mellan 5 och 15. Någon gång har det hänt att upplagan blivit större. Förslagen förvaras och kan användas för tillverkning av flera exemplar vid eventuellt kommande förfrågningar.

De olika orterna presenteras i den ordning de fått fasta postanstalter, tidsmässigt sett. Ett fåtal poststationer har tillkommit samtidigt. De presenteras inbördes i bokstavsordning. Berättelsen bjuder också på exempel hur järnvägen senare mer eller mindre självklart påverkat poststationsbeståndet.

I mina skrifter har jag hittills försökt ange någorlunda exakt datum för organisationsförändringar och händelser som jag velat belysa. I många fall har sådan precision troligen inte någon betydelse, när det gäller längre tidsperioder. Det finns vissa uppgifter som i extrema fall kan ha betydelse för samlares värdering av frimärken med tydliga datumstämplor. Därför försöker jag vara exakt i fråga om start- och slutdatum för poststationer (postkontor).

Någon gång anger jag poststyrelsens diarienummer för ärenden ur vilka uppgifter kan hämtas om utvecklingen. För dem som önskar fördjupa sig underlättas därmed vidare forskning vid besök på Postens centralarkiv i Stockholm. I citat moderniserar jag stavningen men gör inga ingrepp i texten. Vissa enkla fakta om postens organisation upprepas för att läsaren skall slippa bläddra tillbaka.

Under förberedelserna för avskaffande av kronobrevbäringen hette det bl a i 1873 års riksdagsbeslut att en poststation skulle öppnas i varje socken. Den tillagda brasklappen "om så behövdes" märktes kanske särskilt i Östergötland. Sålunda godkände poststyrelsen inte upprättade förslagskontrakt om ett dussintal poststationer, när det definitiva beslutet om 1875 års nya organisation fattades den 10 december 1874. Senare skulle de flesta av de då "missgynnade" orterna få egna poststationer.

Denna skrift berör bara tre poststationer som kom till 1875 vid den stora rusningen efter kronobrevbäringsreformen, Hävla, Regna och Rejmyra. Alla tre lyckades överleva indragningsvägen på slutet av 1870-talet och därefter hålla sig kvar till länge efter andra världskriget. Den sistnämnda är till och med vid liv ännu, om än i form av "Post-i-Butik".

Växjö i februari 1996

Erik Lindgren

Förvaltningspostkontor
1762-03-07--1840-12-31
Därefter flyttat till Tjällmo
Ny postanstalt i Hällestad 1866-09-01--

Hällestad

Enligt beslut i ett kungligt brev den 22 oktober 1761 skulle ett postkontor öppnas i Hällestad. Det var ursprungligen avsikt att postkontoren skulle förläggas till städerna, men det blev efter hand några undantag. De motiverades av att städerna låg så långt från varandra, att brevskrivande personer på landsbygden fick det alltför obekvämt. Ett mer än tre decennier tidigare exempel än Hällestad på att man kunde förlägga postkontor till landsbygden utgör Kvarsebo i Västergötland. Kanslikollegium återgav i en skrivelse till Kungl.Maj:t den 14 januari 1725 ett påpekande vid den föregående riksdagen, att vissa trakter i Älvsborgs och Jönköping län hade mellan fem och åtta mil till närmaste postkontor. Därför önskade man ett postkontor mellan Halmstad och Jönköping. Om detta har jag berättat bl a på sid 25 i boken "På post i Mo härad" och på sid 25 även i boken "Kommunikation i Västbo".

Tillkomsten av postkontoret i Hällestad kan sägas ha grundats på liknande bekvämlighet. Bruksägarna i Hällestads bergslag hade klagat i ett brev till överpostdirektören i Stockholm över dåliga postförbindelser. Det var fyra mil till Norrköping, dit man måste färdas i postärenden. Sedan behovet påtalats, medgav Kungl.Maj:t att ett postkontor fick inrättas i Hällestads bergslag. Efter utredning valde man sätesgården Sonstorp till plats för postkontoret. Där öppnades postkontoret den 7 mars 1762 med namnet Hellestad och fanns därefter på de platser, där postmästarna hade sina bostäder.

Till postmästare utnämndes den då 47 år gamle Nils Samuelsson Wigius, son till en kyrkoherde. När Wigius befordrades till postkontoret i Södertälje 1764, tillsattes tjänsten med klockaren Lars Roxén. Efter dennes död 1770, övertog Anders Sefring postkontoret (1771-1787), följd av Magnus Palmgren (1787-1793), Adolf Fredrik Ljungqvist (1793-1797) Abraham Mothander (1797-1826), Nils Fredrik Reuter (1826-1832) och Per Magnus Wetterström (1833-1840). Den sistnämnde fick uppleva postkontorets förflyttning till Tjällmo med 1841 års ingång med namnet ändrat från Hellestad till Tjällmo, som det stavades då.

Naturligtvis saknade hällestadsborna sitt postkontor, sedan de från 1841 blivit hänvisade till Tjällmo i postärenden. Efter flera framställningar lyckades de få en poststation den 1 september 1866. Mamsell Wilhelmina Schröder blev föreståndare. Hon avlöstes 1869 av mamsell Emma Thora Schröder.

Med trafiköppningen på den 38 km långa delsträckan Hjortkvarn-Finspång av den smalspåriga Pålshoda-Finspångs järnväg den 19 september 1874 blev lantpoststationen i Hällestad indragen. Den flyttades till järnvägsstationen, där stationsinspektorn Emil Gustav Bergman fick ta över postservicen med ett årsarvode av 300 kr för denna del av sitt arbete. Han följdes av G E Bergström, J Rydeberg och Johan Gustaf Lokrantz. Från 1896 års ingång höjdes årsarvodet för själva postsysslan till 360 kr. Då övertog Norra Östergötlands Järnvägs AB trafiken.

Lokrantz' vikarierande efterträdare K Andersson fick nytta av 1902 års allmänna reglering av postarvodena till föreståndare för förenade post- och järnvägsstationer som medförde ytterligare ökning med 60 kr och genom följande års reglering till hela 600 kr. Därtill kom ett biträdesanslag med 360 kr. Ännu bättre blev det efter hand för efterträdaren den 1 juli 1911, stationsinspektorn Gunnar Fredriksson.

På delsträckan mellan Hjortkvarn och Finspång lades persontrafiken ned den 27 maj 1962. Poststationen flyttades den 1 juni 1965 till Borggårds samhälle vid indragning av den förenade post- och järnvägsstationen i Borggård. Litet mera komplicerat var det, åtminstone formellt. Det hette nämligen i beslutet att poststationen i Borggård skildes från järnvägsstationen vid den tidpunkten och namnändrades till Hällestad. Enligt ortstämpelkatalogen ägde denna förändring rum den 1 juli 1965. "Skilsmässan" i Borggård var inte synlig för kunderna på annat sätt än genom namnändringen. Ehuru skild från järnvägen fanns poststationen nämligen tills vidare kvar i stationshuset men med namnet Hällestad och sköttes inte längre av järnvägsanställda.

Den 7 mars 1987 flyttade posten emellertid in i nya fina lokaler. Detta var förberett till den 1 februari, men genom posthistoria som Lars-Erik Thorsell hade utarbetat, fann postens tjänstemän det vara lämpligt att anpassa flyttningsdatum till 225-årsjubileet. Postkontoret, som termen var nu, hamnade nära nog på samma plats där det funnits på 1800-talet, nära kyrkan intill riksväg 51, dvs stora vägen mellan Norrköping och Örebro. Det var en flyttning på omkring tre kilometer. Då var det postmästare Stina Lindberg som svarade för ruljangsen. När detta skrivs i februari 1996, är Lotta Santesson ytterst ansvarig för service till de drygt 1000 hushåll, som har postadress Hällestad. Hon är också ansvarig för postkontoret i Finspång, en följd av den i förordet omnämnda divisionaliseringen.

Tjällmo

Postmästare Per Magnus Wetterström följde med postkontoret i Hällestad när det flyttades därifrån till Tjällmo och fick den nya platsens namn, Tjällmo, som det stavades dåför tiden. Han fick drygt 15 år efter flyttningen uppleva enhetspostots och frimärkets införande den 1 juli 1855. Även om hans förvaltningsområde till synes var litet, kom han ändå till gröfatet, som man säger, när poststyrelsen föreslog gratifikation (diarienummer 1857:334) till postförvaltare *"för minskad sportelinkomst i följd av det nya portosystemets införande"* och *"genom postreformen förlorade inkomster av lösväskor, posträkningar m m"*. För postmästaren i Tjällmo föreslog poststyrelsen 100 riksdaler som en engångsersättning, vilket regeringen biföll genom beslut den 16 januari 1857. Det är väl osäkert om det helt täckte förlusten, men det är vanskligt att räkna fram detta. Av tredje klassens postmästare, som Wetterström tillhörde, var det bara en, som fick högre ersättning med den nämnda motiveringen, nämligen postmästaren i Ämål. Han fick 183 rdr 16 sk, medan sex kolleger till Wetterström i samma löneklass också fick 100 riksdaler vardera. Av andra klassens postmästare var det ingen som fick mera än 100 riksdaler, medan fyra postmästare av första klassen fick högre ersättning.

Den 103 km långa delsträckan av västra stambanan mellan Sparreholm och Hallsberg öppnades för allmän trafik den 8 november 1862, d v s samma dag som hela västra stambanan mellan Stockholm och Göteborg därmed var klar för genomgående tåg. Postmästare Wetterström var medveten om att tågens gång kunde medverka till förbättrade postkommunikationer och föreslog i ett brev till poststyrelsen den 27 november 1862 (diarienummer 1862:3326/559) bland annat, att en poststation skulle inrättas i Pålsboda.

Efter redovisning av hur sen postgången kunde bli med då rådande tidtabeller skrev han bl a följande:

"Kommer en postanstalt att anläggas vid Pålsboda, så vinnes:

den post som måndag och fredag klockan omkring fem på morgonen avgår från Tjällmo medförande föregående dagens utlandsposter från Linköping och Norrköping inträffar i Pålsboda före bantåget från Stockholm, varigenom de försändelser, vilka skola västerut avgå genast och framkomma samma och nästa dag, likaledes till och över Örebro. Posten till Stockholm avgår med det kl ½ 3 från Hallsberg kommande tåget och är framme samma dag som den avgått härifrån. Härigenom kan försändelser från Norrköping och Linköping till Göteborg åstadkommas på den kortaste både vägen och tiden dessa två dagar".

I fortsättningen av brevet visade Wetterström hur postgången kunde snabbas upp även andra veckodagar. Han visade därmed sitt intresse för att hjälpa postkunder som skickade brev från ett vidsträckt område och avslutade sitt brev med följande text:

"Genom en så beskaffad åtgärd, som jag nu vågat vördsamt antyda, skulle Kungl. Generalpoststyrelsen även befrämja en stor fördel åt hela orten emellan Husbyfjöl's Kanalstation och Pålsboda, den nämligen, att genom snälltågets uppehåll dessa få behövliga minuter för postens emottagande och avlämnande tillfälle också gavs för resande att komma på och av utan att nödgas göra den långa vägen antingen till Hallsberg eller Vingåker, något som väl borde vara ansett av högsta rättvisa och billighet där en så stor och befa ren väg korsar järnvägen.

Såsom exempel på huru illa posterna nu gå härifrån vågar jag nämna: posten till Hallsberg kommer fram ett dygn tidigare över Linköping, Skänninge, Motala och Askersund än över Örebro, då den likväl på denna väg, det vill säga över Pålsboda, kan komma på sex timmar".

Efter föredragning i poststyrelsen remitterades ärendet till bl a postkontoret i Linköping för yttrande. Där svarade den för postinspektör Blum vikarierande postmästare C Lundvall på ett för Wetterström förnedrande sätt och menade att postgången mellan Linköping och de större städerna var bra nog som den var. Detta hindrade dock inte att en förenad post- och järnvägsstation öppnades i Pålsboda den 16 februari 1863, d v s samma dag som man började tillämpa en överenskommelse mellan postverket och styrelsen för statens järnvägsbyggnader, vilken presenterades på följande sätt i ett cirkulär till postförvaltarna:

"Med undantag endast för Södertelje övre station ävensom alla de orter, å vilka finnes postkontor eller postexpedition, bliva vid samtliga Statens järnvägsstationer även inrättade poststationer, vilka i allmänhet och där ej särskilt annorlunda förordnas, förestås av stationsinspektör, stationsmästare eller annan järnvägstjänsteman på stället".

Överenskommelsen hade föregåtts av omfattande skriftväxling och mer eller mindre på prov hade anordningen med förenande av post- och järnvägstjänst redan börjat. Två skånska järnvägsstationer hade öppnats den 15 november 1862 (Osby och Hästveda). I Västergötland finns flera intressanta exempel. I Vårgårda finner man t ex den absoluta pionjären när det gäller förenade poststationer. Möjligen skulle även en förenad post- och järnvägsstation ha kunnat öppnats i Pålsboda tidigare än den 16 februari 1863, om poststyrelsen hade velat påskynda det efter Wetterströms brev.

Denna avsevärda förbättring i kommunikationsnätet hann Wetterström således få uppleva innan han avled den 31 juli 1865 i 52 års ålder. Han fick däremot inte någon lantpoststation inom sitt närområde, för den i Hällestad öppnades först 1866 och den i Vånga inte förrän med 1869 års ingång. Det var hans efterträdare Per Conrad Fagerström (1866-1877), som fick vara med om detta tillskott och åtskilliga år senare även uppleva kronobrevbäringsreformen (i Östergötland från 1875 års ingång).

Den siste ordinarie förvaltningspostmästaren i Tjällmo blev Christian August Ekberg (1877-1888). Efter hans död i hjärtslag den 11 november 1888 uppehölls postmästarbefattningen på vakans av postexpeditören Anders Larsson till postkontorets indragning med 1890 års utgång. I stället öppnades en poststation. Tillkomsten av nya poststationer samt förvaltningskontor i Mjölby, Finspång och Hallsberg i närområdet gjorde ett förvaltningspostkontor i Tjällmo obehövt.

Som föreståndare för den ersättande poststationen tillsattes folkskolläraren Sven Jakob Rydvall. Han var redan van vid posttjänst eftersom han tidvis hade varit biträde på postkontoret och några gånger till och med vikarierat för postmästare Ekberg. Under mer än 26 år innehade han befattningen och avlöstes 1916 av Anna Emilia Blom under en kortare period. Elin Wickbom var föreståndare 1917-1921, följd av Nanny Hultqvist 1921-1925, ditflyttad från småländska Stockaryd. Hon fick förflyttning till Bettna i Södermanland 1925, varefter poststationen åter kom i händerna på en folkskollärare, Johan Evald Botwidsson. Han hade varit föreståndare för poststationen i Gammalkil 1893-1925 (posthistorisk skriftserie nr 269).

Efter honom har följande personer ansvarat för posten i Tjällmo (efter 1977 med beteckningen postkontor): Helfrid Botwidsson (1935-1940), Carl Erik Gällerstrand (1940-1942), Carl Edvard Kajmer (1942-1966), Gunnar Sigurd Nyström (1966-1971), Gurli Larsson (1972-1981) och Solveig Arvidsson (1981-1992). Efter genomförd divisionalisering ligger det yttersta ansvaret på en del av servicen i Tjällmo på postmästaren i Borensberg, till en början Katarina Jakobsson och senare, när detta skrivs, Gunilla Hellqvist:

En mera omfattande historik om posten i Tjällmo skrevs av postinspektör Folke Sundholm i Linköping i anslutning till postkontorets 150-årsjubileum 1991. Den torde finnas i behåll i åtskilliga av de drygt 500 hushåll som har postadress Tjällmo. Sannolikt finns den vid behov också till utlåning på postkontoret eller vid regionposten i Linköping. Korta sammanfattningar i väsentliga delar återgavs i den regionala personaltidskriften "*Blinken*" nummer 1/1991, vilka jag återger på de två följande sidorna.

Som framgår av uppgiften ovan om poststationsföreståndarna har två skol-lärare och organister varit postföreståndare i Tjällmo. Jag tycker därför det ligger nära till hands att här också nämna, att organisten J H Allard efter 14 års tjänst som organist och skollärare i Tjällmo och Motala hamnade i Östra Husby med samma syssla. Där skulle ett postkontor öppnas enligt ett kungligt brev av den 2 augusti 1855. När fatalietiden för ansökan till postmästaretjänsten på det postkontoret gick ut den 26 september 1855 kl 12, fanns det fem sökande. Två av dem var redan postanställda, en eo kontrollör och en postskrivare. De övriga var lands- och stadsfiskalen M Thörnequist, organisten J H Allard och löjtnanten J G Hellström.

Allard var vid det tillfället 45 år gammal. Under sina 20 år på Vikoblandet hade han vunnit stort förtroende och fick goda vitsord från bl a kyrkoherden i Östra Husby. Kyrkoherde J Wåhlander intygade att Allard "*under den tid av tjugu år, som han nämnde befattning innehaft, med utmärkt skicklighet, ordning och nit sina åligganden fullgjort samt därjämte iakttagit ett i allo hedrande och efterdömligt uppträdande.*"

För att göra en lång historia kort antogs Allard till postmästare i Östra Husby. Under drygt 30 år beklädde han postmästarestolen och beviljades avsked med pension vid 76 års ålder. Han var vid god hälsa och levde ytterligare 16 år och fick uppleva det nya seklets ingång.

Folkfest när regionens nordligaste postkontor firade 150-årsjubileum

Vid årsskiftet hade Tjällmo kyrkby haft sitt postkontor i 150 år. Den 1 januari 1811 flyttades nämligen det dåvarande postkontoret i Hällestad till Tjällmo. Det var ett fjogotal ledande Tjällmobor, som hos Kungl Majt hade framhållit, att det fanns många fler betydelsefulla personer i Tjällmo än i det närbelägna Hällestad och att postkontoret därför borde flyttas. Och kungen, den äldrige Karl XIV Johan, tyckte detsamma trots att Hällestadsborna inte fick någon möjlighet att yttra sig över förslaget.

Tidig postlinje genom socknen

Men långt dessförinnan, närmare bestämt omkring år 1670, bör invånarna i den lilla kyrkbyn ha kommit i kontakt med representanter för det svenska postverket. Vid denna tidpunkt organiserades nämligen en postlinje med en tur i veckan i vardera riktningen mellan de båda residensstäderna Örebro och Linköping. Det var bönderna på särskilt utsedda posthemman som transporterade posten som en stafett till nästa hemman, som i regel låg på två mils avstånd. Från början rymdes posten hos ryttaren på hästryggen men omkring år 1800 var den i regel så pass tung att postbonden var tvungen att spänna en kärra efter hästen.

Den post, som före år 1811 var adresserad till någon sockenbo i Tjällmo, bör ha varit adressbetecknad "Tjällmo Ötver Linköping". Postkontoret i Linköping expedierade denna post i en last väska, som postbonden sannolikt lämnade till klockaren i Tjällmo. Denne delade sedan ut posten i anslutning till söndagens högmässa.

Självständig ställning i 50 år

Fram till och med år 1890 var posten i Tjällmo organiserad som postkontor med en självständig ställning och under en kortare period med två underlydande poststationer - Hällestad och Hjortkvarn. Men efter hand stagnerade rörelsen vid postkontoret och på hösten 1890 kom ett besked, undertecknat av kung Oscar II, att postkontoret

skulle bytas mot en poststation och därmed förlora vissa av sina tidigare behovenheter.

Ambulerande tillvaro

Under de gångna 150 åren har postkontoret fört en ambulerande tillvaro. Det har varit förlagt till mer än tio olika platser i kyrkbyn, bland annat till den gamla gästgavaregården överväning och likaså till mejeriets överväning. I nuvarande lokal har postkontoret emellertid funnits i hela 45 år.

Fjorton föreståndare

Nuvarande postmästaren Solveig Arvidsson har haft 13 företrädare, många av dem färgstarka personer. År 1916 avgick den då 84-årige före detta organisten och folkskolläraren Sven Jakob Rydqvist från tjänsten som poststationsföreståndare, en tjänst som han innehållit i hela 26 år. Han hade poststationen förlagd i anslutning till sin bostad på övre väningen i Klockaregården. Under årens lopp lär han ha haft åtskilliga möjligheter att visa att tillmälet "Rytvarg" hade fog för sig.

Under åren 1921-1925 förestod Nanny Hultqvist poststationen. Sin

intryck från de fyra åren i Tjällmo har hon skildrat i boken "Postfröken på 20-talet". I denna återger hon detaljerat och personligt sina kontakter med kunder och arbetskamrater i Tjällmo.

Nanny Hultqvist bör vara välbekant för många av Blinkens äldre läsare i Linköping. Före sin pensionering tjänstgjorde hon nämligen en längre period i Linköping, bland annat på posten Abisko och posten Valla.

Lantbrevbäringen dominerande verksamhet

Postutdelningen till de stora landsbygdsområdena kring Tjällmo har sedan 1920-talet varit en dominerande verksamhet på postkontoret. Av de många lantbrevbärare som varit verksamma inom området är Gustav Andersson fortfarande ihågkommen av många Tjällmobor, trots att det är drygt 40 år sedan han avgick med pension.

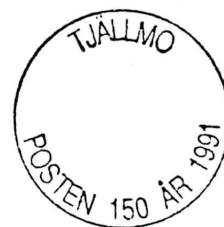
Under sina nära 30 år som lantbrevbärare var han inte frånvarande från arbetet en enda dag. Han använde för det mesta cykel på turen dock med undantag av de

De båda lantbrevbärarna Gustav Andersson och Axel Gustaf Wickbom är färdiga för utgång, sannolikt sommaren 1925. På trappan till postlokalen i gästgavaregårdens flygel står poststationsföreståndaren Nanny Hultqvist

Nuvarande postpersonal i Tjällmo. Från vänster: Kerstin Larsson, Sonja Bärtlund, Lena Persson, Yvonne Tholén och Solveig Arvidsson.

första åren då han gick linjen till fots och vissa vintrar då han använde sparkstötting.

Också makarna Josef och Anna-Lisa Goding, som i sammanlagt 30 år delade ut posten till kunderna i norra delen av socknen, finns i gott minne hos många kunder.

Folkfest på jubileumsdagen

Det "officiella" jubileumsfirandet ägde rum den 11 januari. Då hade postmästaren Solveig Arvidsson och hennes kolleger öppet hus på postkontoret och bjöd bortåt 200 av kunderna på kaffe.

Samtliga hushåll med Tjällmo som ortsadress har tidigare fått en minnesskrift med en tillbakablick på de gångna 150 åren i brevlådan. På postkontoret kunde man under januari studera en utställning med fotografier och dokument, som också den belyste postkontorets utveckling. Samtliga tidningar med Tjällmo som spridningsområde presenterade postkontoret i fylliga reportage.

Postmästare Solveig Arvidsson summerar jubileumsarrangemang- en.

- Det har varit väldigt roligt att få arrangera något extra. Det har blivit så uppskattat av våra kunder. Särskilt roligt var det att så många kom hit för att berätta gamla minnen om postkontoret och lantbrevbäringen. Många av dem uttryckte också sin uppskattning över att ha ett postkontor på landsbygden som så väl fyller sin funktion.

Folke Sundholm

1869-01-01--1966-07-30

Vånga

Poststationen i Vånga kunde ha blivit sju år äldre, om man hade fått bifall på en av de tidigaste ansökningarna efter 1860 års regeringsbemyndigande till poststyrelsen att inrätta poststationer på landsbygden. Bemyndigandet föranledde länsstyrelserna att kommunicera via kronofogdarna med de olika socknarna för att få fram uppgifter om var poststationer kunde behövas.

Sådan kommunikation kan sägas ha startat i Östergötland genom länsstyrelsens "allmänna kungörelser" av den 7 november 1860. Dessa behandlades i Vånga församling den 3 mars 1861, varvid man uttryckte önskemål om en poststation och gav förord åt handlanden Olof Kullman som föreståndare. Denne sände följaktligt en ansökan den 25 april 1861 till länsstyrelsen för att bifogas den samtidigt formulerade framställningen av vice pastor Dahlberger. Framställningen började med följande text:

"Till följe av tillkännagivandet i Allmänna Kungörelser av den 7 November 1860 att anmälan borde göras hos Konungens Befallningshavande från den eller de församlingar inom länet, som, med anledning av Kungl. Majt:s Nådiga brev av den 9 Mars 1860 önskade erhålla postexpeditionskontor uttalade Vånga församling vid Sockenstämman den 3 Mars detta år sin önskan vara, att även inom detta samhälle erhålla en dylik station, så mycket mer av behovet påkallad, som församlingen är belägen på stort avstånd från städerna Norrköping och Linköping, och således postbefordringen för den enskilde förenad med stora omkostnader och besvär, vilka svårigheter genom en stations öppnande betydligt förminskades utan att därigenom för Kungl. Postverket förorsaka någon större omkostnad, om Snällposten mellan Linköping och Norrköping finge taga vägen fram och åter mellan nämnda ställen på norra sidan om sjön Roxen med station i Balderums by inom Vånga församling, där dessutom tvenne större vägar sammanstöta, nämligen från Linköping och Norrköping samt styckebruket Finspong".

Länsstyrelsen i Linköping sände framställningen till poststyrelsen och uttalade sig för bifall. Det blev ändå inte bifall. Men ett nytt försök lyckades och man fick en poststation i Vånga från 1869 års ingång, 15 månader innan det betydligt viktigare samhället Finspong begåvades med ett postkontor. Mamsell Margareta Carolina Fagerström blev föreståndare i Vånga, följt 1871 av organisten Nils Johan Nyberg. Denne fick uppleva den stora utvecklingen i anslutning till kronobrevbäringsreformen (i Östergötland 1875), liksom nästa reform, den som gällde lantbrevbärings införande.

Det var i det sistnämnda sammanhanget som Nyberg fick bekymmer med förslaget att hans poststation skulle dras in. I Linköping diskuterades vid ett sammanträde med postens och länsstyrelsens representanter den 1 november 1877 lämpliga åtgärder för att minska de stora kostnader som hade tillkommit genom kronobrevbäringsreformen, eller konkret vilka poststationer som kunde föreslås till indragning, när lantbrevbärning inrättades. Visserligen var inte poststationen i Vånga med bland de 16 poststationer som ifrågasat-

tes då, men det var fria händer för kronofogdar och länsmän att komma med reviderade förslag. Exemplar av "Instruktion för lantbrevbärare" sändes till alla församlingar i början av 1878 i anslutning till en skrivelse i vilken kommunalstämmorna anmodades utse "sockenombud" för postens emottagande och utlämnande. Därför utlystes en extra kommunalstämma med Vånga församling i sockenstugan den 17 mars 1878. I protokollets andra paragraf finner man formuleringen till ett av stämman godkänt brev att sändas till poststyrelsen, ur vilket jag citerar följande avsnitt:

"Att borttaga postanstalten härstädes och ersätta densamma medelst så kallat sockenombud anser kommunalstämman, tillfölje av den mängd värdeförsändelser och tidningar som gå genom postanstalten, icke kunna ske utan den svåraste rubbning till men för samtliga korresponderande inom orten.

Under förutsättning att postanstalten härstädes, såsom högst nödigt är, kommer att kvarstå, anser kommunalstämman att ett sådant sockenombud som det i 'Instruktionen' omnämnda, är, vad Vånga beträffar, alldeles överflödigt, emedan Vånga postanstalt är belägen vid Kyrkan, mycket centralt.

Fördenskull ville kommunalstämman hos Kungl. Generalpoststyrelsen härmed ödmjukast anhålla, så väl att Postanstalten härstädes måtte få bibehållas, som att posten å ifrågavarande linje måtte såsom hittills föras medelst körpost".

Visst fick poststationen bibehållas när poststyrelsen till slut avgjorde ärendet, men det blev avslag på önskemålet att posten fortsättningsvis skulle få befordras med kärpost. Poststyrelsen hade på ett tidigt stadium ansett att gångpost skulle anlitas och anmodat postinspektionen att säga upp kontraktet med kärpostföraren Nils Persson i Balderum. Redan den 20 februari 1878 sände postinspektionen ett bevis till poststyrelsen om att Nils Persson erkänt sig uppsagd med maj månads utgång. Genom pålysning i Vånga och Kullerstads kyrkor ledigförklarades gångpostlinjen Okna-Vånga.

Inom den föreskrivna tiden kom det flera anbud. De som bjöd lägst, var torparen Anders Svensson i Anderstorp på Smedby ägor och arbetaren Lars Magnus Pettersson i Kullsäter. Den sistnämnde antogs med en ersättning av 75 öre per mil. Poststationen var tills vidare räddad från indragning. Postföringen kom att ändras åtskilliga gånger under de följande åren.

Nyberg var kvar som poststationsföreståndare i mer än ett kvarts sekel. Med 1897 års ingång övertogs befattningen av handlanden Karl Gustaf Ohlsson med oförändrat årsarvode, 200 kronor. Han följdes redan den 1 september 1898 av folkskolläraren Conrad Fredrik Almroth enligt poststyrelsens beslut den 2 augusti, vilket inbegrep höjning av arvodet till 300 kronor. Under två decennier fungerade Almroth som poststationsföreståndare.

Den då 58 år gamle f d inspektorn Anders Johan Blomqvist tog över befattningen den 1 oktober 1920, efterträdd den 1 juni 1924 av fröken Edit Gunhild Ingeborg Blomqvist. Hon blev länge i tjänst och fick uppleva att poststationen höjdes till postexpedition den 1 oktober 1957. Hon "följde med" statusförbättringen och fick från samma tid titeln stationsmästare och därmed åtföljande löneplansanställning. I anslutning till hennes pensionering drogs postexpeditionen in med juli månads utgång 1966. Som stöd åt den ersättande lantbrevbäraren inrättades i stället för postexpeditionen ett postombud,

som utväxlade försändelser och medel med postexpeditionen i Skärblacka. Postombudet drogs utan men för kunderna in från den 24 juni 1973.

I Västergötland öppnades med 1875 års ingång en poststation med namnet Vånga. Detta ändrades efter tio månader till Vångaby för att undvika förväxling med den äldre östgötska poststationen.

Även efter att den västgötska poststationen Vånga hade fått suffixet **by** blev det felsorteringar. Så sent som den 20 juni 1913 anmälde poststationsföreståndare Conrad Almroth i östgötska Vånga till poststyrelsen "*att dagligen ankomma flere postförsändelser till Vånga poststation utan att vara för denna avsedda*". Det var fråga om felsänd post, avsedd för adressater i Vångaby eller det skånska Villands Vånga.

Mindre noggranna avsändare, ofta sådana som bodde i närheten av adressorten, skrev bara Vånga, när breven avsågs att bli sända till Villands Vånga eller Vångaby. Den sistnämnda poststationen hade ju ändå fått sitt namn ändrat så tidigt som den 1 november 1875.

Poststationsföreståndare Almroth föreslog, att hans poststation skulle få namnet Balderum efter dess belägenhet. Vid en kommunalstämma med Vånga församling den 24 augusti 1913 accepterades dock inte förslaget. Man ansåg att brev till Vånga kom fram ordentligt och skrev bl a följande i protokollet:

"Då försändelser till Vångaby och Villands Vånga mycket ofta bliva expedierade till härvarande poststation, synes däremot skäl förefinnas att ändra namnen å förenämnda stationer, så att de icke med den härvarande förväxlas".

Men det motbudet föll inte i god jord, hos berörda poststationers överordnade postmästare i Skara och Kristianstad, som fick uttala sig under remissbehandlingen av Almroths brev. Postdirektörerna höll med dem. I Göteborg menade postdirektören sålunda, att Vångaby "*poststations gamla och allmänt vedertagna benämning genom sin slutstavelse fullt tillfredsställande skiljer sig från de båda poststationerna Vånga och Villands Vånga*".

Postdirektören i Malmö ansåg, att det borde räcka med ett påpekande i ortspressen om att ordet Villands inte skulle förkortas i adresserna, och postdirektören i Linköping föreslog en bestämmelse i postreglementet om "*att då försändelse avlämnas till postbehandling och postadressortens namn förkortats, mottagande tjänsteman skall tillse, att namnet fullt utskrivs*".

Någon ändring av de tre poststationernas namn gjordes inte. När postnummer infördes 1968, var poststationerna med namnen Vånga och Vångaby ersatta med lantbrevbäring och poststationen i Villands Vånga rationaliserades bort på samma sätt drygt fyra månader senare.

1870-04-01--

Finspång

De poststationer som hade öppnats i Hällestad 1866 och i Vånga 1869 var av det "nya slag", som avsågs med ett regeringsbemyndigande till poststyrelsen den 9 mars 1860, formulerat på så sätt att "*å lämplige ställen inrättas ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditjonskontor, för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition*".

Man hade kunnat tänka sig att den tredje poststationen av detta slag inom Finspångs läns härad skulle vara den i Finspång. Men så var det inte. För Finspång använde poststyrelsen inte sin egen befogenhet utan gjorde en framställning till regeringen om inrättande av ett fullständigt postkontor. Man kan inte värja sig för tanken att beslutet om detta i hög grad bidrog till att postkontoret i Tjällmo kunde dras in 20 år senare. Förvaltningspostkontoren började ligga alltför tätt inpå varandra, även om flera behövdes på grund av tillkomsten av många nya poststationer.

Regeringsbeslutet speglas i poststyrelsens cirkulär nr den 24 februari 1870, enligt vilket en postexpedition med pakotinrättning skulle öppnas i Finspång den 1 april 1870. Vi skall inte fästa oss så mycket vid beteckningen "*postexpedition*". Så kallades den lägre klassens postkontor under perioden 1850-1881. Beteckningen postexpedition kom igen i en helt annan betydelse 1920. Föreståndare för den lägre klassens postkontor (postexpeditionerna) hade titeln postexpeditör.

Edvard Klingius fick sålunda denna titel när han utnämndes till chef för postkontoret i Finspång från dess tillkomst den 1 april 1870. Han fick uppleva den förändring som innebar att beteckningen postexpedition försvann ur vokabulären, innan han efter befordran till Sala lämnade över 1884 till Georg Wilhelm Theophilus Hagelin (1884-1895). De båda sistnämndas uttalanden angående omorganisationer under den expansiva perioden återfinns i åtskilliga arkivhandlingar.

Efter Georg Hagelin upptar postmästarlängden i Finspång följande ordinarie innehavare av tjänsten till dess postkontoret miste sitt förvaltningsområde och organiserades som s k ortpostkontor i 1970-talets virvlande förändringar: Johan Emanuel Asp (1896-1919), Nils Daniels (1919-1936), Carl Knut Uddo Palmqvist (1936-1948), Tor Gustaf Lorentz Stensson Settergren (1948-1956), Ivar Bertil Parking (1956-1961), Ragnar Lorentz Larsson (1962-1966), Majken Ryberg (1966-1974), Sven Anders Roland Johansson (1975-1980) och därefter Arne Birger Melin. Bland senare chefer finner vi Maj Skärblom och efter divisionaliseringen Lotta Santesson.

Ett filialpoststation med namnet **Finspång 2** öppnades den 1 juli 1950 (diarie-nummer Dt 638.50) med vikarien Eva Maria Sandahl under de tre första månaderna, varefter poststationsföreståndaren i Regna, Karl Oskar Rafael Strömberg, tog över. Han fick övergå från avtalsanställning till löneplansanställning, när poststationen statushöjdes till postexpedition den 1 oktober 1954. Hans efterföljare blev Tord Björn Eriksson (1959-1975) och Anna-Lisa Andersson från 1976. Med termen postkontor finns filialen kvar ännu när detta skrivs.

1873-12-15--1968-05-11

Degerön

Den 15 december 1873 öppnades den 96 km långa järnvägen mellan Hallsberg och Mjölby för allmän trafik. En år 1863 träffad överenskommelse mellan posten och statens järnvägsbyggnader om samgående tillämpades också ofta på privata järnvägar, så också på HMMJ, som var signaturen för Hallsberg-Motala-Mjölby Järnväg. Sålunda öppnades redan vid tågstarten en förenad post- och järnvägsstation i Degerön med Salomon Sjöberg som ansvarig för posten. För denna del av sitt arbete fick han till en början 120 kr om året.

Hans efterföljare med kombinerad post- och järnvägstjänst var Carl H W Hartelius (1880-1884), Herman Ludvig Wällberg (1884-1887), Per Eric Marelius (1887-1908), Isak Isaksson (1908-1915), Johan Oskar Kjelldin (1915-1920), Carl Johan Jansson Risberg (1920), Carl Otto Bäckstedt (1920-1934), Ernst Fridolf Fritz (1934-1938), John Emil Olsson (1938-1942), Karl Arvid Daler (1942-1945), Uno Sigurd Seiner (1945-1947), Knut Gustav Ivan Pernevik (1947-1950), Folke Elias Alexander Kärling (1950-1952), Gustaf Börje Carlsson (1952-1961) och Stig Paul Åberg (1961-1968) med Ingrid Sköld som vikarie under slutperioden.

Poststationen drogs in den 11 maj 1968. Berörda hushåll anslöts till lantbrevbäringen från Motala.

1873-12-15--1968-05-11

Godegård

Man kan säga att poststationen i Godegård följde samma mönster som den i Degerön. Den öppnades med tågstarten den 15 december 1873 och drogs in den 11 maj 1968 i anslutning till postens övergång till en ny transport- och sorteringsorganisation med bl a postnummer i bilden.

De järnvägsanställda med fast tjänst, som hade ansvaret för postservicen i Godegård var under den knappt 95 år långa perioden följande: Gustaf Lundh (1873-1890), Carl August Videngren (1890-1898), Johan Edvard Carlsson (1898-1918), Magnus Viktor Mauritz Magnusson (1918-1927), Ernst Vilhelm Patrik Mohlin (1927-1936), Oskar August Hugo Ågren (1936-1940), Viktor Hansson (1940-1947), Henning Teodor Axelsson (1947-1950), Albin Alfred Ahremerk (1950-1953), Carl Alrik Bengtsson (1953-1954), Knut Ernst Petersson (1954-1958) och Folke Elias Alexander Kärling (1958-1968) med Arne Gustafsson som vikarie under sista tiden.

Efter poststationens indragning fördelades berörda hushåll på lantbrevbäringslinjer från Tjällmo och Motala.

1874-09-21--1959-07-31

Skönarbo

Den smalspåriga järnvägen mellan Pålsboda och Finspång (PFJ) öppnades för allmän trafik den 19 september 1874. Enligt postens arkivhandlingar inrättades de båda poststationerna Skönarbo och Sonstorp två dagar senare. I Skönarbo fick stationsföreståndaren Carl Gustaf Reinhold Dalman ansvaret för posten med 240 kr i årsarvode inledningsvis. Bland hans efterträdare fanns Gustaf Adolf Andersson (1892-1909) och från 1909 Adolf David Pettersson. Bland de följande järnvägsanställda som ansvarade för postservice till poststationens indragning med juli månads utgång 1959 finner vi: Thure Rickard Andersson (1919), Karl Theodor Ericson (1919-1933), Carl Uno Ericson (1933-1940) och Ingeborg Evelina Isacsson (1940-1959).

Vid en genomgång 1883 av järnvägsstationer, som ännu inte var förenade med poststationer, fördes **Örmon** på tal. Postinspektorn i centrala distriktet skrev den 6 april 1883 bl a följande till poststyrelsen: *"Örmons station vid Pålsboda-Finspångs järnväg, belägen i en nästan obebyggd skogstrakt, hålles tidtals, eller då Skönarbo bruks masugn icke drives, stängd för trafik. Skönarbo bruk jämte närboende befolkning, som kan antagas hava någon fördel av en poststation vid Örmon, anlitar nu för sin postutväxling Skönarbo station, till vilken avståndet lär vara endast 1/8 mil längre än till Örmon. Vid Örmons station kan väl erhållas lokal för en poststation likasom ock stationsföreståndaren lämpligen kan åtaga sig dess skötande, men den årliga inkomsten av brevväxlingen torde utöver Skönarbo bruks postporto, som under senare tider ej överskridit 120 kronor per år, icke kunna beräknas högre än 25 à 30 kronor".* Postinspektören avslutade brevet med förmodandet att *"Kungl. Styrelsen behagade finna att vid denna station inte för närvarande förefinnes något verkligt behov av poststations anordnande"*.

Örmon kom sålunda inte att hamna i postanstaltsförteckningen.

1874-09-21--1966-03-31

Sonstorp

Samtidigt med att järnvägen öppnades för allmän trafik inrättades också en poststation i Sonstorp, en ort som trafikmässigt fick en mera positiv utveckling än i föregående avsnitt nämnda Skönarbo. Till föreståndare för poststationen antogs järnvägens stationsmästare J Rydeberg, följd av Per Gustaf Johansson 1876. Efter kort tid som poststationsföreståndare i Kvismaren tog Gustaf Robert Freij över i oktober 1902 och stannade kvar till sin pensionering med maj månads utgång 1937. Därefter ansvarade Johan Edvin Johansson för posten (1937-1944), följd av August Bernhard Johansson (1944-1947), Karl Uno Eriksson (1947-1954), Curt Lennart Grönberg (1954-1955), Carl-Erik Malmberg (1955-1960) och Ingeborg Evelina Isacsson (1960-1961).

Samarbetet mellan post och järnväg på det lokala planet upphörde den 27 maj 1962 och lantbrevbäraren på linjen Sonstorp-Jägestorp Karl Erik Joel Karlsson anställdes som poststationsföreståndare. När han slutade redan med juli månads utgång 1963, uppehölls befattningen på vakans av Kerstin Johansson till poststationens indragning med mars månads utgång 1966.

Som komplement till den då från Finspång utgående lantbrevbäraren öppnades ett postombud i Sonstorp. Detta anlätades i tämligen stor utsträckning och blev med april månads ingång 1980 organiserat som ett postställe, vilket till och med hann få termen postkontor vid 1986 års ingång, fem månader innan det drogs in. Handlanden Karl Erik Jansson svarade för postombudet/-poststället 1966-1980 och därefter fanns avtal med Sjöbergs Efr.

POSTENS FÖRFATTNINGSSAMLING

43

1986-06-26

34-35

Den 1 juni 1986 drogs postkontoret i Sonstorp in. Ortsadressen blir oförändrad 612 00 Finspång.

34 Postkontors-
ändringar

Efter indragningen av postens allmänna cirkulär redovisades under en period postanstaltsförändringarna i POSTENS FÖRFATTNINGSSAMLING.

1875-01-01--1968-03-30

Hävla

I denna skrift finns det tre exempel på sådana poststationer, som öppnades med 1875 års ingång på grund av att postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen. Sammanlagt tillkom vid detta tillfälle 43 poststationer inom länet. Kronobrevbäringen som därmed upphörde, var ett nät för regeringens förbindelser med de olika landsändarna.

Detta nät hade redan en vid förgrening, när postverkets linjer började byggas ut. Postverkets till en början mycket glesa nät var otillräckligt och kunde i många fall inte användas för befordran av brev mellan exempelvis landshövding, kronobefallningsmän och präster.

Det betydligt äldre och mera finmaskiga kronobrevbäringsnätet blev efter hand på åtskilliga punkter sammanlänkat med postverkets riksnät, när detta växte fram. Därför kunde kronobrevbäringen utnyttja detta nät på vissa delsträckor, ofta längre än det egna finmaskiga. Postverkets vidare utbyggnad efter dess tillkomst 1636 innebar således en lättnad i kronobrevbäringens organisation.

Efter remissbehandling följde en proposition till 1873 års riksdag, enligt vilken postverket skulle anordna nya postgångar. Överenskommelser om sådana hade träffats preliminärt med länsstyrelserna. Därigenom blev den organisation i form av kronobrevbäring som dithills funnits som en länk mellan bl a kronofogde, länsmän, häradshövdingar och nämndemän inlemmad i det allmänna postnätet. Detta skulle dessutom kompletteras med poststationer, "en i varje socken, om så behövdes".

På tre år, räknat från 1874, ökade därigenom antalet poststationer med ca 1300. Ändå kom många socknar att känna sig förfördelade genom att de inte fick egna poststationer. Omorganisationen blev dyrbar för postverket. Redan i september 1875 började man undersöka vilka möjligheter till besparing som fanns och i en framställning till regeringen ett år senare sökte poststyrelsen sanktion för att pröva "vilka stationer, som i anseende till synnerligen obetydlig rörelse, böra indragas". Därmed togs det första steget till lantbrevbäring, en nyhet som introducerades 1878. Innan man kom så långt hade några av de minsta poststationerna blivit indragna. Ersättningen blev då lösväskor som utväxlades med närmast belägna poststation. Ingen nytillkommen poststation i Finspånga läns härad "drabbades" på detta sätt.

I förberedelser för kronobrevbäringens avskaffande skickade poststyrelsen cirkulärskrivelser till landshövdingarna den 20 februari och den 30 maj 1873. Länsstyrelsen i Linköping lämnade i brev till poststyrelsen under 1874 kronofogdarnas "yttranden och förslag rörande de åtgärder som till den ordinarie kronobrevbäringens ersättande med nya postgångar borde vidtagas".

Poststyrelsen prövade dessa förslag och meddelade i ett brev den 10 december 1874 till landshövdingen i Östergötland sitt beslut att inrätta vissa specificerade nya postgångar och poststationer. De rörde sig om 43 nya poststationer och ett antal gång- eller körposter från och med 1875 års ingång inom länets dåvarande fögderier för de totalt 22 häraderna som på den tiden utgjorde länets judiciella indelning utöver de fristående städerna.

I Hävla antogs J O Håkansson till föreståndare för den poststation som öppnades där med 1875 års ingång på grund av kronobrevbäringsreformen. Han fick 200 kr i årsarvode, lika mycket som kollegan i Reijmyre. Med oförändrat arvode blev Carl Ivar David Mohlin föreståndare genom poststyrelsens beslut den 4 augusti 1881, följd av Johan Henning Johansson 1897 och följande år änkan Anna Charlotta Eriksson. Hennes lön förstärktes med ett biträdesanslag på 5 kr i månaden från 1904 års ingång. Själva årsarvodet fick hon däremot nöja sig med till och med 1912, varefter det höjdes till 300 kr och från och med oktober 1916 till 400 kr. Vid den sista höjningen fick hon också biträdesanslaget fördubblat, sålunda till 120 kr per år.

I början av fru Erikssons långa tjänstgöringsperiod prövades ett förslag att flytta poststationen i Hävla till Skärfors. Detta hade framförts vid en extra kommunalstämma med Skedevi socken den 13 augusti 1899 med samtidig begäran om att en poststation skulle inrättas i Eksjö eller i Byle. Postmästare Asp i Finspång lämnade ett motförslag, vilket även inbegrep en poststation i Sandudden (Flasbjörke). Av detta ärende blev det en långbänk, som man säger ibland. Det avgjordes inte i poststyrelsen förrän den 8 mars 1901, varvid poststyrelsen fann att ärendet inte borde till vidare åtgärd föranleda.

Vid detta tillfälle hade man redan fattat ett delbeslut som gick ut på att flytta poststationen i Hävla till Skärfors. Bakom detta låg bl a brukets begäran, samordnad med fru Erikssons uppsägning i ett brev till poststyrelsen den 19 juni 1900, återgivet nedan.

Undertecknad, uttagen som förståndare för poststationen Hävla, enligt kontrakt af den 3 September, 1898, får härmed uppsäga nämnda kontrakt, att blifva entledigad från befattningen som förståndare för Hävla poststation den 1 nästkommande Oktober. Skulle före den tiden beslut fattas om poststationens flyttande till Skärfors, är jag dock villig der förestå poststationen i enlighet med förutnämnda kontrakt.

Hävla Poststation den 19 Juni 1900

*Anna Charl. Eriksson
född. Janneth*

Uppsägningen remitterades från poststyrelsen till postinspektionen i östra distriktet för att handläggas i samband med det redan påbörjade ärendet om bl a poststationens förflyttning. Under den följande remissbehandlingen meddelade tf postmästare Lövgren i Finspång, att det inte fanns någon lämplig person i Hävla att överta arbetet som poststationsföreståndare. Han tillade att "bruksdriften vid Hävla är under flyttning till Skärfors, beläget 2,5 kilometer från Hävla och 1,5 kilometer från nuvarande postvägen emellan Rejmyra och Regna". Han menade också att poststationen i Hävla kunde dras in, om postföringen därifrån och till Hagaryd ändrades att utgå från Marsjö vid postföringslinjen.

Tre dagar efter att Lövgren kommit med detta förslag skrev Victor von Post vid Hävla Bruks AB den 4 augusti 1900 till poststyrelsen och begärde flyttning av poststationen i Hävla till Skärfors med bibehållet namn Hävla. På grund av Lövgrens antydan om indragning av poststationen förhörde sig emellertid postinspektionen med kronofogden. Detta kom uppenbarligen till brukets kännedom som i ett brev den 30 augusti upprepade sin önskan om poststationens förflyttning och tillade följande:

"Den med ca 3 km ökade befodringskostnaden motväges till stor del av den avkortning i gångpostlinjen Hävla-Hagaryd, som skulle vinnas genom stationens förflyttning. För den därutöver ökade kostnaden, som kan tillskyndas Kungl. Postverket, äro vi villiga ikläda oss betalningsskyldighet, om så skulle av Postverket såsom villkor föreskrivas"

Med viss begränsning av antalet postföringsturer beslöt poststyrelsen den 21 september 1900 att bifalla postinspektionens hemställan, nämligen: "att den nuvarande poststationen i Hävla förflyttas den 1 oktober till Skärfors, att sålunda den blivande poststationen vid Skärfors benämnas Hävla, samt att postföringen mellan den nuvarande poststationen i Hävla och poststationen i Hagaryd förändras till postföring å en linje Hävla (Skärfors) - Hagaryd".

Det var noga med detaljerna. När bruket genom nedan återgivna brev kom igen efter något mer än ett år med sin önskan om tätare postgång, beviljades detta efter tillstyrkan av postinspektionen. Beslutet föregicks av utredning som torde framgå av poststyrelsens remisspaskrift under adressraden.

Nr 16413

Post adr: HÄVLA.
Telegr. adr: NORRKÖPING.
Rikstelefon: NORRKÖPING, ÅBY.
Gatsadress: VINGÅKER.
då ej annan begäres.

Hävla Bruks Aktieförbund

Kongl. Generalpoststyrelsen

Remitteras till utskottet af Postinspektionen i Östra distriktet. (Måttarna
Dnr N:o 8831 af 29 okt 1898/808 ut. bifogas) om ifrån.

Under åberopande af *Poststyrelsen*
der föra ända gjorda begäran om
erhållande af post å dagen i öst.
kan äro vi äro fria återkomma
här till under förhoppning af att
engång ville tagas hänsyn till under
sörjning och insatta en ytterligare
linje till den förutnämnda Rejmyra
Hävla - Vingåker, emellertid den
nuvarande postföringen med 4 dagar
i veckan obilligt, alltså kunde
Bruket under senare år utvid-
gats m. m.

Poststyrelsen
Hävla Bruks Aktieförbund
Johan von Makelin
Högskoleingenjör

Hävla—Hagaryd. (Gångpost.) (Från den 1 oktober 1900.)					
M. T. Th. F.	—	12,45	0,7	Hävla poststation (Skärfors)	M. T. Th. F. 11,15
M. T. Th. F.	2,45	—	—	Hagaryds poststation	M. T. Th. F. — 9,15

Denna tidtabell tillämpades för postföringen till Hagaryds poststation från Skärfors, när Hävla poststation hade flyttats dit den 1 oktober 1900. På brukets begäran utökades år 1902 postföringen på huvudlinjen mellan Vingåker och Simonstorp till sex turer i veckan, vilket dock inte kom Hagaryds poststation till godo vid detta tillfälle.

Änkefru Eriksson fick som nämns på sid 17 en lång tjänstetid, sedan hon kunnat återta sin uppsägning i och med att poststationen följde med brukets förflyttning till Skärfors. Med svårigheter att från min utgångspunkt i Växjö få grepp över den följande utvecklingen kan jag blott konstatera att den blev positiv för poststationen. Ragnar Emanuel Johansson anställdes som föreståndare för poststationen i Hävla den 1 juli 1951. Med den stora utbyggnaden av lantbrevbäringsnätet efter andra världskriget och inför den stora ändringen vid genomförandet av en ny transport- och sorteringsorganisation blev det aktuellt att ersätta poststationen med lantbrevbärning i kombination med ett postombud från april månads ingång 1968.

Postutväxlingen med det sålunda öppnade postombudet skedde över Rejmyre poststation, som också utövade kontrollen över redovisningen. Detta ändrades från den 1 april 1980, då postombudet organiserades som ett postställe. Detta benämndes postkontor från 1986 års ingång, men även det visade sig vara olönsamt och avvecklades med utgången av mars 1990.

Ej poststation

Byle

Som framgår av uppgifterna under Hävla fanns det från Skedevi socken vid den extra kommunalstämman i augusti 1899 önskemål om att en poststation också skulle öppnas i Byle, beläget i socknens norra utkant. Behovet av en fast postanstalt i detta område vid gränsen till Södermanland visade sig också bli erkänt av poststyrelsen efter genomförd utredning. Men det blev inte Byle som fick poststationen utan det på andra sidan länsgränsen liggande Marsjö. Detta ligger utanför det geografiska område som berörs av denna skrift, men jag kan ändå tillägga att poststationen i Marsjö kom till stånd redan den 1 augusti 1900 och ersattes med lantbrevbärning med juni månads ingång 1954. Byleborna torde ha använt sig av den i stället för Hävla eller Regna poststationer.

Regna

Handlanden A P Månsson blev föreståndare med 75 kr i årsarvode för den poststation som öppnades i Regna med 1875 års ingång. Han lyckades efter framställning få arvodet höjt till 200 kr genom poststyrelsens beslut i oktober 1875, detta sedan han gjort en formell ansökan om entledigande enligt nedanstående faksimilkopia. Poststyrelsen prutade 50 kr på det av Månsson begärda beloppet, men godkände inte hans återtagande av begäran om entledigande förrän det stod klart att två andra intressenter inte ville åta sig uppgiften för mindre än 200 kr om året.

Som min lön för Postens förhållande vid Regna Poststation under året 1875 endast 75 Kronor, ja anhåles Ödmjukligen att Kongl. Generalpoststyrelsen torde ginstbenådet lemna befall om entledigande från nämnde tjänst den 31 nästkommande December. Att skulle deremot Kongl. Generalpoststyrelsen Olof Larsson villig är jag villig att tjänsten innehålla men dock ej underligt 250 Kronor, ty att emottaga och utlämna öfver 60000 bref jemte en stor mängd teckningar, hålla lack papper, hys Rum med Eldning är ej möjligt, och häpnas till uti förenamde styrelse inber att jag ej fordrar obilligheter.

Odmjukligt Genom Ödmjukligen

Handlanden Olof Larsson övertog poststationen i Regna med 1892 års ingång, nu med ett till 250 kr höjt årsarvode. Han följdes 1903 av änkan Amanda Charlotta Larsson, som 1905 lämnade över till Augusta Sofia Wenell. Som ordinarie antecknades Hanna Elisabet Wenell, följd den 1 juli 1912 av Johan Strömberg (1912-1946), Karl Oskar Rafael Strömberg (1946-1951), Erland Torgny Helmer Rengstig (1951-1958), Karin Frideborg Svensson (1958-1961) och Dagmar Larsson, som fick uppleva poststationens indragning den 1 juni 1967.

1875-01-01--
Namn Rejmyre från 1976-04-01
Post-i-Butik från 1995-02-01

Rejmyra(e)

En av de tre poststationer inom Finspånge läns härad som öppnades med 1875 års ingång på grund av kronobrevbäringsreformen förlades till Rejmyre. Dess datumstämpel hade under drygt 101 år gravvren REJMYRA. Till föreståndare antog poststyrelsen på länsstyrelsens förslag Hilma Petersson med 200 kr i årsarvode. Det visade sig emellertid att Hilma inte var myndig och på länsstyrelsens förslag antogs i stället inspektorn L J Petersson. Han efterträddes av Erik Johan Schmidt (1882-1884) och Anna Olivia Heintze (1884-1894).

Med ett till 300 kr höjt årsarvode övertog fabrikanten Fredric Carl Kristian Kessmeier poststationen den 1 december 1894. Vem som i hans ställe fullgjorde sysslan framgår inte av tillgängliga handlingar. Han lyckades emellertid få arvudet höjt i etapper, till 500 kr från oktober 1902, till 600 kr från juli 1907 och till 660 kr från juli 1914. Därtill kom ett väl tilltaget biträdesarvode, som från den 1 juli 1917 fastställdes till 480 kr (diarienummer 1b 2087/17). Kessmeier fick också uppleva övergången från betingsanställning till avlöning enligt reglerade grunder, tillämpade över hela landet.

I avsnittet om Hävla har jag nämnt hur Hävla Bruk lyckades få postgång sex dagar i veckan i början på det nya seklet. Detta samordnades med en framställning den 26 maj 1901 från Reijmyre Bruk och medförde efter utredning, att postföringen på linjen Simonstorp - Vingåker ökade från fyra till sex turer i veckan. Efter hand flera förbättringar infördes under den långa period på mer än 42 år, som Kessmeier formellt innehade befattningen.

Det var nämligen först 1937 som han följdes av Conrad Natanael Wahl, som från 1945 års ingång fick Rut Johansson som efterträdare under en tidsperiod som i längd kunde mäta sig med Kessmeiers. Hon fick uppleva att poststationen höjdes till postexpedition den 1 oktober 1954. Detta gav henne tjänstemannastatus. Karin Kerstin Vivi-Ann Karlsson tog över 1976.

1970-talets stora omorganiseringar medförde att benämningen för posten i Rejmyre (som namnet stavades från och med 1976) blev lokalpostkontor, med förstavelsen lokal struken från 1986 års ingång. Den följande divisionaliseringen ledde till att postmästaren i Finspånge fick det övergripande ansvaret för service i Rejmyre med dess mer än 800 hushåll. Från och med februari 1992 lämnades posten ut på entreprenad och är s k Post-i-butik hos Rejmyre lanthandel.

				Simonstorp—Wingåker.			
M. Th.	—	12,30	e. m.	1,8	Simonstorps poststation	T. F.	4,15 — e. m.
M. Th.	2,15	2,30	e. m.	0,5	Rejmyra poststation	T. F.	2,15 2,30 e. m.
M. Th.	3,15	3,15	e. m.	0,6	Frängsätters gästgivaregård	T. F.	1,30 1,30 e. m.
M. Th.	4,0	4,15	e. m.	1,2	Hävla poststation	T. F.	12,30 12,45 e. m.
M. Th.	5,45	6,0	e. m.	2,6	Regna poststation	T. F.	10,45 11,0 f. m.
M. Th.	9,45	—	e. m.	6,7	Wingåkers postexpedition ..	T. F.	— 7,0 f. m.

En postföring mellan Simonstorp och Vingåker medförde post till kronobrevbäringsreformens tre nya poststationer, Rejmyra, Hävla och Regna enligt denna tidtabell i juni 1875.

1875-01-01--1962-05-26

Prästköp

Efter hand tillkom flera förenade post- och järnvägsstationer utmed Pålsboda - Finspånge järnväg. En tidig sådan var den i Prästköp, där järnvägens stationsmästare Carl Johan Johansson fick ansvar för både post och järnväg med februari månads ingång 1876. Han var i tjänst under mer än 28 år och kunde glädja sig åt att hans ursprungliga årsarvode för själva postsysslan, 240 kr, höjdes till 300 kr med 1896 års ingång och till 420 kr efter 1903 års allmänna reglering.

Hans efterträdare blev i maj 1904 Adolf David Pettersson. När denne flyttade till Kvismaren från den 1 september 1917, övertog Oskar Emil Carlsson sysslan, just kommen från Kvismaren, där han tjänstgjort sedan maj 1911. Carlsson fick pension från december 1938 och därefter har följande järnvägsanställda ansvarat för posten i Prästköp till poststationens indragning den 27 maj 1962: Knut Thorsten Carlsson-Castne (1938-1950), Sven Erik Lindberg (1950-1952), Nils Henry Andersson (1953-1959) och Margit Märta Viola Holmgren (1959-1962).

1886-07-01--1954-05-31

Hagaryd

Poststationsnätet förtätades efter hand som postverkets ekonomi kunde förbättras efter de kostnadskrävande åren under andra hälften av 1870-talet. Sålunda tillkom den 1 juli 1886 poststationen i Hagaryd samtidigt som en gångpostlinje inrättades dit från Hävla enligt denna tidtabell.

Hävla—Hagaryd.				(Gånepost)			
				(Från den 1 juli 1886.)			
M. Th.	—	5,30	} 0,8	Hävla poststation	T. F.	11,0	—
T. F.	—	12,0			M. Th.	4,0	—
M. Th.	7,30	} 0,8	Hagaryds poststation	T. F.	—	9,0	—
T. F.	2,0			M. Th.	—	2,0	—

Det var vid ett så tidigt stadium inte så vanligt med så stor frekvens som fyra turer per vecka. Som framgår av det tidigare avsnittet om Hävla, behölls postgången därifrån till Hagaryd även efter flyttning av poststationen i Hävla till Skärfors.

Till föreståndare för poststationen i Hagfors antogs organisten Per Erik Regnell med 200 kr i årsarvode. När tjänsten övertogs av Hilda Kullman efter tio år, flyttades poststationen till Fridhem och årsarvudet sänktes till 150 kr. Denna lokal befanns hälsovadlig och efter framställning till poststyrelsen fick fröken Kullman flytta åter till skollokalen vid Skedevi kyrka. Hennes efterträdare blev handlanden Karl Viktor Johansson (1919-1951) och Nils Olof Bertil Johansson (1951-1954) med poststationen i affären.

Vid poststationens indragning med maj månads utgång 1954 inrättades ett postombud som förstärkning åt lantbrevbäraren från Vingåker. Nils Olof Bertil Johansson ansvarade för postombudet till indragningen den 1 maj 1969.

1904-03-01--

Ljusfallshammar

Under avsnittet om Prästköp på föregående sida har jag visat hur tillkommande järnvägsstationer kunde förenas med poststationer. Så blev emellertid inte fallet med järnvägsstationen i Ljusfallshammar förrän i ett ganska sent skede. När poststyrelsen efter framställning hade gått med på att låta öppna en poststation i Ljusfallshammar från den 1 mars 1904, förlades den, som det stod i styrelsens cirkulär nr VII, "i omedelbar närhet av den å järnvägslinjen Pålshoda-Finspong belägna hållplatsen".

Detta speglades i den samtidigt utgivna tidtabellsändringen genom att efter ortens namn utsattes beteckningen (ej f.), dvs ej förenad. Om poststationens tillkomst finns att läsa i posthistorisk skrift 282, "Något om posten vid järnvägen Örebro-Norrköping".

Örebro—Norrholm. (Från den 1 mars 1904.)

Pkxp. III	Tdn. Skd.	Tdn. Skd.	Km.				
Tåg 1.	Tåg 5.	Tåg 3.	Tåg 6.	Tåg 4.	Tåg 2.	Tåg 8.	Tåg 11.
86	530	—	Örebro (S.) 323, 324	930	940		
820	549	8	Mark	916	926		
827	558	9	Stortorp	910	919		
826	611	13	Hidingsta	89	910		
847	624	17	Qvissmaren	748	820		
856	637	21	Skällerstå	734	846		
94	648	24	Tarsta	722	837		
920	72	31	Pålshoda 202	75	822		
Pik. 239							
945	420	—	Pålshoda	213	740		
101	437	37	Svennevad	158	725		
1042	521	51	Hjortqvam	118	648		
1116	62	64	Skönnarbo	1233	61		
1124	62	67	Ljusfallshammar (ej f.)	1220	553		
1133	621	71	Prästköp	1210	543		
1151	642	76	Hellestad	1149	537		
122	652	79	Sonstorp	1131	515		
1225	720	89	Finspong	110	450		
Pik. 240							
1230	720	—	Finspong	1042	444	1013	
743	822	106	Skarölacka	930	40	922	
89	827	112	Kimstad 203	926	340	91	
820	—	—	Kimstad	99	325	Tåg 8.	
830	144	116	Norrholm 203, 229	99	315	Skd.	
1025	540	323	Katrineholm	513	1230	622	
942	213	1022	Linköping	70	225	437	
320	320	322	Näsjö	322	1042	120	

1) Endast till Örebro från resp. poststationer å bansträckan.

Till föreståndare för den nya poststationen antogs ingenjören Johan Elion Karlsson med 180 kr i årsarvode. Det var betungande för honom att sköta posttjänsten vid sidan om sitt ordinarie arbete och hans försök att få bättre villkor lyckades. Sålunda höjdes årsarvodet till 500 kr från den 1 september 1908. Handlanden Erlend Olsson tog över poststationen den 1 maj 1916.

Under drygt fem år fanns poststationen i affären men den 15 december 1921 flyttades den till järnvägsstationen (diarienummer 1 b 2779/21). Där fick järnvägspersonalen ta över ansvaret för samhällets postservice, en anordning som kom att vara så länge att den uppmärksammades i pressen. Enligt tillgängliga förteckningar fungerade följande järnvägsanställda som poststationsföreståndare: Thure Rickard Andersson (1921-1926), John Erik Nilsson (1926-1948), Knut Thorsten Castne (1948-1950), Gunnar Ekfeldt (1950-1957) och Bror Axel Olof Häggström därefter. Den siste stinsen i Ljusfallshammar blev Gösta Berggård (från 1966).

I samband med tidtabellskiftet i maj 1977 lades stycke godstrafiken mellan Finspong och Ljusfallshammar ned och kvar blev ett godsombud. Berggård blev i samband därmed friställd från SJ, under tre månader tjänstledig så att han fram till och med september kunde sköta postsysslan i stationshuset. Om detta fick han ett avtal direkt med postverket och den formella föreningen mellan post och järnväg upphörde sålunda. Detta kungjordes bl a genom nedan återgivna ändring nr 37 till postanstaltsförteckningen.

Ändring nr 37 till Förteckning över postanstalter i Sverige, 1974 (Pft)

Sid	Postanstalt	Åtgärd	Anmärkningar
12	Bälinge	I kolumn 2 tillförs (B)	
16	Grundsund	I kolumn 2 ändras (C) till (B)	Fr 77-04-01
19	Helsingborg 16	I kolumn 2 ändras (A) till (B)	Fr 77-08-01
23	Karlskrona 5	I kolumn 2 ändras (B) till (C)	Fr 77-07-01
26	Ljusfallshammar	I kolumn 2 stryks (f)	Fr 77-06-01
56	Upplands Bälinge	I kolumn 1 tillförs *	
57	Öredalen	I kolumn 1 stryks *	

Stockholm
Postverkets tryckeri
77 2268

Det blev allvar av den till synes självklara lösningen med indragning av poststationen, men den kunde genomföras först efter omfattande protester, inte minst från näringslivet. Som ett litet plåster på såren, om man så får säga, medgav poststyrelsen att adressen Ljusfallshammar fick behållas. I den interna telefonkatalogen återgavs detta på följande sätt i 1985 års utgåvor. *LJUNGSKILE (Ipk 1) RK Thtn Pa 459 00 LJUNGSKILE

Öppet M-F 09.00-13.00, 15.00-18.00, L 09.00-12.00
Postmästaren, Kassaexp 0522-200 65T
Brevbäringsexp 0522-213 45

*LJUSDAL (opk) RK Gle Rådhusgatan 5, Pa 827 00 LJUSDAL
Öppet M-F 09.00-18.00, L 09.00-13.00
Olsson Börje pm ..... 0651-113 88 Postmästare
Bostad: 0651-101 82
Kassaexp, Upplys 0651-110 88T
Brevbäringsexp, Avg avd 0651-128 88

LJUSFALLSHAMMAR (Tidigare poststation numera enbart ortadress) RK Nrkp Pa 812 05 LJUSFALLSHAMMAR
Utdelningspostkontor: 812 00 FINSPÅNG

*LJUSNE (Ipk 1) RK Gle Smedsvägen 7, Pa 820 20 LJUSNE
Öppet M-F 09.00-17.00, L 09.00-12.00
Landin Åke ..... 0270-651 30 Postmästare
Kassa- och brevbringsexp 0270-670 42T

1904-12-01--1961-10-31

Doverstorp

I hållplatsen i Doverstorp öppnades en poststation den 1 december 1904 efter framställning (diarienummer Tfk 1904:2216). Detta kungjordes i poststyrelsens cirkulär nr 45 1904 på detta sätt.

KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSENS

1904. CIRKULÄR. N° LV.

79.

Kungörelse,

angående öppnandet af nya poststationer.

Den 1 nästinstundande december öppnas poststation vid den å järnvägslinjen Finspong—Norsholm belägna hållplatsen *Doverstorp* inom Östergötlands län, i *Nolby* inom Vermlands län, vid den å järnvägssträckan Falun—Repbäcken belägna trafikstationen *Olsbacka* inom Kopparbergs län samt i *Ofverammer* inom Jemtlands län. Stockholm, af Kungl. Generalpoststyrelsen, den 22 november 1904.

Ordinarie poststationsföreståndare i Doverstorp har varit: August Löfberg (1904-1915), Johannes Gustaf Nilsson (1915-1919), John Erik Nilsson (1919-1926), Adolf Bernhard Åkersjöo (1926-1931), Anders Ludvig Severin Hellström (1932-1940), Carl Hjalmar Samuelsson (1940-1947), Sven Artur Valentin Svensson (1948-1956) och Sten Alvar Sixten Öhman (1956-1961). Poststationen drogs in den 31 oktober 1961 (diarienummer Dt 778/61).

1909-08-01--1952-08-31

Vistinge

Kommunalstämman med Risinge församling den 24 oktober 1908 bordlade ett ärende angående inrättande av en poststation i Vistinge. Det återupptogs vid den ordinarie stämman i sockenstugan den 28 december 1908, då två under mellantiden inkomna skrivelser föredrogs.

Lantbrevbäringslinjerna i området var för stora för att kunna vara till nytta för berörda hushåll med mindre det fanns villiga kommunombud. Det var fråga om arbetsinsatser som inte avlönades av postverket och mera sällan av kommunkassorna. Efter föredragningen förklarade skollärare K E Andersson, att om "kommunalstämman ville tillstyrka inrättandet av en poststation vid Vistinge, vore han villig att i avvaktan på den slutliga utgången av denna fråga tills vidare såsom kommunombud för mottagande och utdelande av postförsändelser vid Vistinge kvarstå".

Andra önskemål kom in i bilden genom ett brev den 15 februari 1909 från en G Andersson i Melby strax sydost om Vistinge, vilken ville "såväl för egen del som för den omkringboende ej obetydliga befolkningen, hos Kungl. Generalpoststyrelsen fördragsamt anhålla om inrättande av en poststation i Melby med daglig postgång". Även andra krafter verkade mot kommunalstämmans önskemål om Vistinge som plats för poststationen, så t ex folkskolläraren Otto Westerberg, vars brev återges här nedan.

Till Kungliga Generalpoststyrelsen i Stockholm!

Med hänseende till förposten i Risinge församling af Östergötlands län begär undertecknad mig på flera onödiga begäran förklara att meddelat i stödet beaktat följande uppläsningar: Det går nu som bekant för gånge post utveckla andra församling och Länmetrop, som jag förbi Vistinge har de således på sin post län, som de skulle gå, om posten stannade där. Men när för gånge i vilken ha de

post
har alls inget behov af och ennu mindre af postkontor i Vistinge. Men för och taga hänsyn till det som uttrycker.
Om de härmed posten får fortgå ända fram till Hårdstorp, så är det självklart att den kommer till Vistinge, är den nu gå. Skulle den däremot stanna utan vid Vistinge, så icke den till stor del förgått och ändamål att vara för många till nytta som möjligt. Att detta svara på blott af kartan för Vistinge län.
Otto Westerberg
Folkskollärare.
Önem: Hårdstorp, Risinge.

Med olika åsikter hos befolkningen i det ganska vidsträckt området visade det sig svårt att nå enighet. Via länsstyrelsen och kronfogden blev länsmanen rutinmässigt tillfrågad. Han skrev bl a följande den 5 maj 1909:

"Lämpligaste sätt för frågans lösning torde nog vara inrättandet av poststation utmed linjen. Vid valet av läge för en poststation synes mig Vistinge ovillkorligen böra hava företräde, enär denna plats, belägen i en korsväg, uppenbarligen utgör centralpunkt för orten. Utom detta finnes ock vid Vistinge fast folkskola, där ju barn från omkringliggande trakter samlas större delen av året. ---

Inrättas poststation vid Vistinge eller i dess närhet och lantbrevbäringen i sammanhang därmed indrages å sträckan till Lämmestorp, befarar jag att Lämmestorpsboarna bliva med denna anordning missnöjda. Lämmestorpsboarna och dem närboende äro kanske bättre betjänade med de anordningar för posttransporten, som nu finnas än om poststation utan vidarebefordringsskyldighet inrättas i trakten av Vistinge.

Förmånen för orten av poststation i Vistinge synes mig dock så stor, att de befarade olägenheter, som till äventyrs kunna komma att uppstå för Lämmestorpsboarna och dem närboende, icke böra verka störande å det nu väckta förslaget. Skulle jag emellertid hava underskattat olägenheterna, torde gångbud i fortsättningen från Vistinge kunna erhållas för en mycket ringa penning. Lämmestorp med omnejd är så tätt befolkat att barn därifrån ständigt besöka skolan. Under skoltiden kan därför postbud dagligen erhållas".

Det hörde till vanligheterna på den tiden att skolbarnen fungerade som postutdelare på hemvägen, en anordning som inte sanktionerades av postverket men som dess ledning inte heller tycks ha motarbetat.

Postinspektionens slutredovisning till poststyrelsen den 30 juni 1909 omfattar två maskinskrivna sidor på folioark. Däri konstaterades att man borde inrätta en poststation i Vistinge utan att dra in lantbrevbäringen på delsträckan Vistinge-Lämmetorp. Vid föredragning den 13 juli 1909 biföll poststyrelsen postinspektionens hemställan och den 1 augusti öppnades poststationen med folkskolläraren Karl Edvard Andersson som föreståndare. Han fick 200 kronor i årsarvode, vilket höjdes till 290 kronor från och med juli 1912. I april 1919 övertog fröken Ruth Amalia Grip sysslan. Hon hade tidigare varit föreståndare för poststationen i Hävla. Redan den 1 oktober 1921 blev det byte, då folkskolläraren Karl Edvard Andersson tog vid igen till och med följande års slut.

Även hans efterföljare fick en kort tid som föreståndare, änkefru Anna Elisabet Nyberg. Handelsbiträdet Erik Valentin Månsson fick plötsligt rycka in som vikarie den 23 december 1925 och blev ordinarie från och med maj 1926. Han blev poststationens siste föreståndare och var sålunda kvar till poststationens indragning med augusti månads utgång 1952 (diarienummer Dt 704/52).

Den 14 november 1925 hade poststationen flyttats till Lämnenäs. En framställning året efter om att den skulle återflyttas till Vistinge skola lämnades utan åtgärd, liksom en framställning kort därefter om att poststationen skulle namnändras till **Lämnenäs**.

1909. BIHANG TILL KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSENS CIRKULÄR.

C. LANDSVÄGSPOSTFÖRING M. M.

N^R 14.

D a g a r.	An- komst. kl.	Af- gång, kl.	Nymil.	(Denna spalt läses nedifrån och uppåt.)		
				D a g a r.	An- komst. kl.	Af- gång, kl.
77. II.						
Finspong—Lämmetorp.						
(Eran den 3 augusti 1909.)						
T. Th. L.	—	11,30		Finspongs postkontor	T. Th. L.	9,45 —
			1,2	Ölatad		
				Risinge kyrka		
				Sjervik		
				Yaunda		
T. Th. L.	1,30	2,0		Vistinge poststation	T. Th. L.	7,20 7,45
			0,4	Lämnenäs		
T. Th. L.	2,45	—		Lämmetorp	T. Th. L.	— 6,45
			1,0	Postföringen å linjen ombesörjes af åkande lantbrevbärare.		

Denna tidtabell tillämpades för postföringen, när poststationen i Vistinge inrättades. Den åkande lantbrevbäraren var postförare och fortsatte sin brevbäringstur till Lämmetorp. I Risinge, men inte i Lämmetorp, skulle en poststation öppnas så småningom (den 1 juli 1926).

1915-02-01--1925-06-30

Rommetorp

Det blev en kort existensperiod för den poststation som öppnades vid Simonstorps skola den 1 februari 1915 och då fick namnet Rommetorp. En framställning hade avlåtits året innan och blivit behandlad förhållandevis snabbt (diarienummer 1 b 1914:2232). Poststationens andre föreståndare blev folkskolläraren Rex Einar Wahlström från 1918 års ingång. Han överlät kontraktet den 1 augusti 1920 på handlanden Carl August Peterson, men redan efter elva månader hamnade poststationen åter i skolan, där folkskolläraren Herman Amandus Stjernström ansvarade för den till och med augusti 1924. Därefter tog fru Alfhiid Ingeborg Stjernström formellt över men blott för att uppleva poststationens indragning vid det följande halvårsskiftet. I samband därmed öppnades en poststation i Grytgöl.

1916-01-01--1965-10-30

Tisnarbro

Skedevi socken fick efter hand flera poststationer. En av dem blev Tisnarbro, som öppnades med 1916 års ingång. Karl Axel Forssander blev den förste föreståndaren, följd av Olof Axel Forssander (1920-1921), Albert Rudolf Nilsson (1922-1923), Astrid Kristina Karlsson (1923-1926), Gustaf Martin Persson (1926-1928) och Erik Birger Zetterberg (1928-1965). Poststationen ersattes med lantbrevbäring med november månads ingång 1965.

1919-06-01--1950-12-31

Ruggestorp

Hällestads socken fick genom tillkomsten av poststationen i Rommetorp ännu en poststation. Kanske bidrog framgången till att man försökte få ännu en genom en förnyad framställning (diarienummer 1 b 1916/1709) efter ett försök förgäves året innan (diarienummer 1 b 1915/1174). Den framställningen, som gjordes ungefär samtidigt med tillkomsten av poststationen i Rommetorp, vann dock inte något bifall, trots att postdirektionen hade tillstyrkt.

Det gick bättre med ett försök tre år senare (diarienummer 1 b 1919/863). Ruggestorp var ändpunkten på en lantbrevbäringslinje från Hällestad. Under utredningen uppgav föreståndaren för poststationen i Hällestad, att en poststation vid Ruggestorp skulle bli mycket lämplig för den folkrika trakten. Postdirektionen menade att om en poststation inrättades i Ruggestorp, kunde "korrespondensen i orten beräknas bliva livligare än för närvarande. Portoinkomsten vid en poststation i Ruggestorp torde därför kunna beräknas uppgå till åtminstone så stort belopp, att Postverkets utgifter för dessa postanordningar komme att täckas.

Ruggestorps skola, som sedan lång tid tillbaka varit förmedlingsplats för post till korrespondenter i trakten, lämpar sig utmärkt för en poststation. Folkskolläraren i Ruggestorp har förklarat sig villig att förestå poststation på platsen".

Poststyrelsen biföll vid föredragning den 6 maj 1919 postdirektionens hemställan och poststationen i Ruggestorp öppnades med följande månads ingång. Till föreståndare antogs folkskolläraren Johan Albert Ekström. På förfrågan från postmästaren i Finspång lämnade han nedan återgivna uppgift om poststationens geografiska belägenhet.

Postkontoret i Finspång !!

Ruggestorps poststation ligger en gemensamt mil söder om Hällestads järnvägsstation, bredvid vägen som går från Hällestad till Lücköping

På Generalstabens karta (nr 58 Finspång) synes platsen utmärkt genom en tvärsträck över landsvägen vilket här betyder, att där finnes en p. h. milstolpe. Milstolpen står också vid ingången till skolkontoret (= poststationens) gård.

Johan Albert Ekström

Efter Ekströms död i december 1939 övertog Agnes Mathilda Hedenqvist poststationen, följd den 1 april 1947 av lantbrevbäraren August Holger Persson. Denne blev poststationens siste föreståndare. Den drogs in med 1950 års utgång.

Lotorp

De förenade post- och järnvägsstationerna utmed järnvägen mellan Örebro och Norrköping växte efter hand. Även på den lilla industribanan från Finspång till Yxviken skulle det komma till två poststationer, i Butbro och i Lotorp. När Pålshoda-Finspångs järnväg öppnades 1874, ersatte man en då 20 år gammal hästbana till Lotorp med ångloksdrift. Denna förlängdes 1915 tre kilometer fram till Yxviken.

Enligt poststyrelsens beslut (diarienummer 1 b 1921/1206) skulle en poststation öppnas med namnet **Yxviken**, men genom ett nytt beslut den 29 juli 1922 ändrades namnet till Lotorp, som kom att gälla från poststationens öppnande två dagar senare, den 1 augusti 1922. Ett tidigare framkastat förslag att kalla poststationen i Lotorp för Finspång 2 hade redan förkastats.

Karl August Gustafsson antogs till föreståndare. Han skötte också telefonstationen i Lotorp. Från oktober 1955 övertog Herold Jonatan Sköld poststationen efter mer än 20 år som lantbrevbärare i småländska Mörlunda. Till sina hemtrakter återvände han som expeditionskassör i Mariannelund efter 3½ år och följdes i april 1959 av Gösta Evert Eek, som hade varit föreståndare för poststationen i Blåvik sedan december 1931. När han fick pension med 1971 års ingång tillsattes Gudrun Wiklund som föreståndare för poststationen i Lotorp och fick uppleva dess utbyte mot postexpedition från den 1 juli 1973.

Postexpeditionen genomgick de förändringar som följde på 1970-talets rivande utveckling, kallades lokalpostkontor och från 1986 enbart postkontor för att efter projekt "Nät 92" lämnas på entreprenad och bli "Post-i-butik" i Konsum. Postmästaren i Finspång har det övergripande ansvaret för postservicen där.

I nr 6/1955 av personaltidskriften PS publicerades denna bild från poststationen i Lotorp.

1928-09-01--1958-09-30

Flasbjörke

Med diarienummer 1 b 1928/683 bokfördes en framställning från företrädare för Sandudden vid postlinjen mellan Finspång och Igelfors om att en poststation skulle få inrättas där. Förmodligen påverkades det följande positiva beslutet om bifall av att anordningen inte skulle medföra ökade postföringskostnader. Poststationen fick emellertid namnet Flasbjörke.

Den öppnades den 1 september 1928 med Sigrid Maria Sandström som föreståndare. Från 1939 års ingång övertog Hilda Maria Strömberg poststationen, för vilken därefter följande personer antecknats såsom ansvariga: Daga Sigrid Maria Strömberg (1942-1945), Ruth Gunhild Olivia Strömberg (1945-1949) och Kerstin Bergvall (1949-1958). Poststationen drogs in med september månads utgång 1958 (diarienummer Dt 1176/58).

1930-10-01--1967-05-31

Igelfors

Daga Sigrid Maria Strömberg, sedermera med efternamnet Johansson, var föreståndare för poststationen i Flasbjörke, när poststyrelsen biföll en ansökan (diarienummer 1 b 1920/985) om att en poststation skulle öppnas även vid ändpunkten av postföringslinjen Finspång - Igelfors. Platsen hade tidvis varit förbunden med yttervärlden genom postföring från Regna.

Nu antogs Daga Strömberg (Johansson) till föreståndare för den nya poststationen. Hon följdes den 1 april 1954 av Barbro Paulina Åsberg men återtog poststationen från den 1 juni 1957 och fick uppleva dess indragning tio år senare. Från och med juni 1967 ersattes den med lantbrevbäring.

1933-09-01--1965-06-30

Därefter namn Hällestad

Borggård

En framställning från Borggårds Bruk om att en poststation skulle inrättas där (diarienummer 1 b 1932/1990) ledde till poststyrelsens beslut att efter samråd med styrelsen för Norra Östergötlands Järnvägar inrätta en poststation vid järnvägsstationen från den 1 september 1933. Den låg i den lilla byggnad, som före 1933 hade varit hållplats. Till föreståndare antogs Hilda Augusta Karlsson. En vikarie, Hilda Elisabet Olsson, fick rycka in för henne i maj 1937 tills nästa ordinarie föreståndare, Agda Elvira Gustafsson, kunde ta över den 1 juli samma år.

18 år senare skildes post och järnväg åt den 1 juni 1965 formellt, men poststationen var länge kvar i stationshuset. Dess namn ändrades dock till Hällestad. Om dess vidare öden, se sid 4.

1947-01-01--1958-09-30

Butbro

Med postutväxling och värdekontroll i Finspång öppnades den 1 september 1944 ett postombud i Butbro. Handlanden Evert Andersson ansvarade för dess skötsel. Genom poststyrelsens beslut organiserades postombudet som en poststation från 1947 års ingång. Andersson blev föreståndare även fortsättningsvis och den ende ordinarie på befattningen. Poststationen drogs in med utgången av september 1958.